Finlandssvenska teckenspråkiga rf 04.11.2025
Förberett av verksamhetsledare: Magdalena Kintopf-Huuhka
Till: Riksdagens arbetslivs- och jämställdhetsutskott
Utskottshörande 5.11.2025 kl. 11.30.

Utlåtande gällande: RP 82/2025 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om genomförande av sannings- och försoningsprocessen för döva och teckenspråkiga åren 2026–2028

Finlandssvenska teckenspråkiga rf (FST rf) tackar för möjligheten att lämna ett expertutlåtande gällande regeringens förslag om genomförande av en sannings- och försoningsprocess för döva och teckenspråkiga.

Vi anser att den föreslagna lagstiftningen är betydelsefull och att den lyfter upp flera viktiga områden som ska beaktas i processen. Det är också historiskt att alla fyra språken beaktas, dvs, finlandssvenskt teckenspråk, finskt teckenspråk samt båda skrivna språken. Genom att språken beaktas i kommande process understöder det också åtgärdsförslaget nummer 24 i Revitaliseringsprogram för finlandssvenskt teckenspråk[1]: *”Trygga finlandssvenska teckenspråkigas reella delaktighet och representation i sannings- och försoningsprocessen för döva och teckenspråkiga i Finland.”* Detta skapar möjlighet för finlandssvenska döva och teckenspråkiga att vara delaktiga, samt att vi kan identifiera strukturer som skapat onödiga hinder och utmaningar för språkgruppen. För att undvika upprepande av kränkningar och försvårande av delaktighet och levnad i samhället på lika villkor som andra.

Vår förening lämnade en kort utlåtande i samband med höranderundan under juni månad 2025 och anser att de ändringar och tillägg som gjorts efter den rundan har beaktats. Vi har tidigare betonat att det ska finnas möjlighet för de finlandssvenskar som emigrerat till Sverige får en möjlighet att bli hörda vid behov och intresse. Detta med bakgrund till att flera skickades till Sverige för yrkesutbildning och i senare skede för svenskspråkig utbildning i samband med att dövskolan i Borgå stängdes 1993, detta har lett till att återkomster till hemlandet Finland kantat av olika utmaningar och hinder. Uppfattningen från lagförslaget är att det är tillräckligt flexibelt för att få klarhet i dessa fallen.

[1] Undervisnings- och kulturministeriets publikationer: 2025:21. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-085-9

När det gäller individens självbestämmande så är det också viktigt att informationen till de som intervjuas och delar med sig av sina berättelser är tydliga. Detta nämns också i lagförslaget.

Vi tycker det är bra att under stycket *3 § Sekretariatets uppgifter,* finns en flexibilitet där det lyfts fram att slutdatumet inte är fastställt till december 2027. Att det finns en möjlighet för någon form av tilläggstid vid behov, detta för att säkerställa processen får den tid den behöver för att kunna genomföras på nöjaktigt sätt. Samt tillägget om att processens dokument ska vara på finska och svenska. Detta anser vi som ytterst viktigt att det beaktas särskilt vid slutrapportens skede att den kommer finnas tillgänglig på svenska, och i mån av resurs och i dialog med språkgrupperna även någon del på finlandssvenskt teckenspråk. Detta med bakgrund till att tidigare viktiga rapporter kopplat till sannings- och försoningsprocessen inte har översatts till svenska som till exempel projektet Tecknade minnen (Viitotut muistot – hanke 2020–2021).

Lagförslaget definierar också tydligt olika roller som medverkande i processen har såsom sekretariatet och styrgruppen, detta är bra och som vi understödjer att styrgruppens roll är endast vägledande. Det är också viktigt att andra sakkunniga har möjlighet att höras under processens gång, speciellt för vår teckenspråksgemenskap då vi befinner oss i minoritet även där. Då finlandssvenska döva och teckenspråkiga länge levt med mindre samhälleliga resurser på finlandssvenskt teckenspråk, där vi inte alltid fått kunna uttrycka oss på vårt eget språk eller få information på vårt språk så är det viktigt att beakta detta i processen. Att det skapas trygga rum språkligt för deltagande i processen.

Vår förening har varit med i förberedelseprocessen och anser att utifrån den kompetens vi besitter att lagförslaget är väl genomarbetat. Vi hoppas förslaget godkänns och att processen kan genomföras på ett säkert och jämlikt sätt för döva och teckenspråkiga.